TIMP ȘI TEMPORALITATE ÎN CREAȚIA LUI GRIGORE VIERU

Adela NOVAC
Conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo“ din Bălți,
adelanovac11@gmail.com

Abstract

Time plays a decisive role in the organization and cohesion of a text. Any literary text opens temporal perspectives by expanding the scope of semantic tenses, by converting grammar temporal meanings in artistic temporal meanings. Thus, the grammar duration becomes a poetic category, including the narrative time (of characters and events); *enunciation time* (the narrator's time, which may be prospective, retrospective, synchronous); *reception duration* (this belongs to the reader, and it can be synchronized with the other two, or it can remain detached). In the works of Gr. Vieru, the temporal coordination, the mandatory coordination of the deictic framework, is grammaticalyy coded in any sentence, and it can be realised through morphological, syntactic or lexical means.

Keywords: literary text, poetic category, narrative time, ennunciation time, reception time.

Categoria gramaticală a timpului plasează temporal acțiunea, stabilește cronologia evenimentelor și durata acestora. Timpul joacă un rol determinant în structurarea unui text. În interiorul aceleiași fraze, aceluiași text, putem atesta schimbarea axei temporale de la prezent la trecut sau schimbarea timpului verbal în interiorul aceleiași axe temporale (trecerea de la perfectul simplu la imperfect) etc. Astfel, în interiorul sistemului gramatical al limbii, poetul alege timpul la care raportează comunicarea. Resursele de expresivitate artistică a modurilor, specifice verbului, sunt actualizate prin marcarea modului în care emițătorul se raportează la obiectul enunțării, felul în care le percepe și ipostaza lui față de evenimentele, situațiile sau stările comunicate. În această ordine de idei, se impune afirmația lingvistului D. Irimia care

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

susține că, în creația literară, „timpul gramatical se constituie într-o categorie poetică, implicând *timpul narațiunii* (al personajelor și evenimentelor); *timpul enunțării* (al naratorului, care poate fi prospectiv, retrospectiv, sincronic); *timpul receptării* (al cititorului, care se poate sincroniza cu celelalte două sau poate rămâne detașat de ele)“ (cf. Irimia 1986).

Astfel, desfășurarea timpului diferă de la un autor la altul, în funcție de perspectiva comunicării estetice: obiectivarea narațiunii, implicarea cititorului etc., este determinată de convertirea sensurilor temporale gramaticale în sensuri temporale artistice. Esența acestui process constă în deschiderea unor *perspective temporale* (concept pus în circulație de T. Vianu, în studiul *Structura timpului și flexiunea verbală*) prin expansiunea sferei semantice a timpurilor verbale; acestea, lăsându-se într-un mai înalt grad modelate de categoria aspectului, își dizolvă individualitatea lineară, implicând succesivitate în sugestia unui flux temporal continuu, refuzând fragmentarea în favoarea simultaneității, în care se află implicați deopotrivă scriitor, evenimente și cititor (cf. Irimia 1986).

Trebuie să spunem că sistemul timpurilor poate fi un factor de caracterizare a unui text poetic. Astfel, valorile expresive ale indicativului sunt diferențiate în funcție de forma temporală a verbului, fiecare dintre timpurile indicativului având propriile valențe stilistice. În acest sens, e de notat faptul că în creația viereană atestăm verbe la indicativ (prezent, trecut, imperfect, perfectul compus, mai mult ca perfectul și viitor), indici ai unor acțiuni trecute și reale, dar și viitoare. Trecutului real i se opune certitudinea prezentului.

Coordonata temporală, coordonată obligatorie a cadrului deictic, e codificată gramatical în orice enunț și se realizează prin mijloace morfologice, sintactice și lexicale.

În acest sens, am menționa că mijlocul morfologic de redare a timpului este verbul la unul dintre timpurile și modurile personale ale lui. În creația viereană, atestăm verbe la modul indicativ, timpul prezent, trecut și viitor, precum și la modurile conjunctiv și imperativ.

E știut faptul că timpul *prezent* actualizează evenimentele și conferă textului impresia de realism, dinamism, dramatism și are ca rezultat proiecția imaginară a stărilor emoționale, exteriorizarea eului liric. Prezentul, în viziunea lui D. Irimia, este timpul gramatical în sfera căruia se interferează, până la suprapunere cele trei temporalități ale timpului artistic (a enunțării, a textului și a receptării). Prin prezent, scriitorul și cititorul pătrund în timpul narațiunii, își dizolvă în sfera lui propriile timpuri (cf. Irimia 1986).

Astfel, strict morfologic, în poezia lui Gr. Vieru, se înregistrează o serie compactă de verbe **la indicativ prezent**: *Mama **doarme** cu capul/ pe tremurul frunzei de poamă* (40); *Prima dată în viață/ își **vede** mâinille*

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

ea (41); *îmi* ***cade*** *brațul slab* (100); *Precum de ochii mamei/ eu fruntea îmi* ***lipesc*** (68); *Seara bărbații/* ***cuprind*** *căldarea/ cu palmele înfierbântate* (33); ***Nu****-mi* ***lua*** *cercei și salbe,/ că de-acum* ***am*** *plete albe* (43); *clovnul acel/ care* ***poartă****-n ureche/…un cercel auriu* (57); *cine* ***ridică*** *mormântul/ spre gura uscată a ta*? (70); *plugarii* ***se stropesc*** *cu apă pe față/ și trupul lor* ***se luminează*** (33) etc.

Imperfectul susține ideea de acțiune ce nu se mai sfârșește, subliniază tensiunea acțiunii, continuitatea, durata. În acest sens, imperfectul este un timp foarte frecvent la Gr. Vieru și, deși gradul de narativitate al textelor la imperfect e destul de redus, în lucrări se creează totuși o tensiune de tip narativ. Astfel, chiar când este exclusiv descriptiv, imperfectul construiește o potențialitate narativă; imperfectul redă și accentuează stările durabile și solicită o anumită implicare din partea cititorului, ca și cum acțiunea s-ar desfășura în prezent. Imperfectul, prin semantica sa aspectuală, de timp al nedeterminării este un timp al perspectivelor, deschise spre trecut, care anulează, ca și prezentul, hotarul dintre timpul narațiunii (textului), timpul narării (enunțării) și timpul receptării. „Prin imperfect, cu o temporalitate anterioară prezentului comunicării în amândouă fazele sale (emitere-creație și receptare-recreație prin lectură), scriitorul și cititorul sunt scoși din propriul timp și aduși în contemporaneitatea evenimentelor pe care le contemplă în desfășurarea lor“ (ibidem). De exemplu: *O* ***trăgeau*** *la pământ/ sărutările/ rămase pe umăr* (58); *copil, de ochii mamei/ eu fruntea îmi* ***lipeam*** (68); *tu mereu* ***țineai*** *capul/ Spre umărul meu, aplecat* (82); *Și părul tău lung, vălurat/* ***Curgea*** *negru-ntre noi* (82*); Printre genele femeii/* ***răsărea*** *pe cer și luna* (113); ***Dormeam*** *cu toții adânc/ Cu fața în jos* (129); *Ei* ***apucau*** *sfârcul trompetei cu gura/ Ca pe țâța la care au supt* (193); *Ei* ***mutau*** *mereu ziua dintr-un loc în altul* (193) etc.

Perfectul compus exprimă cu certitudine un fapt ce s-a realizat până la momentul vorbirii, având, în același timp, un caracter perfectiv și servind ca element de coeziune narativă: *Ea mai spre apă fața-și* ***duse*** (61); *Și nici marea, nici lumina/ C-****ai atins****-o tu cu mâna* (63*); Când* ***m-am născut,*** *pe frunte eu/ Aveam coroană-mpărătească* (69); ***s-au întâlnit*** *la mine-n plete* (69); ***a-mbătrânit*** *la mine-n creștet* (69); *Când el* ***veni*** *cu buze arse,/ oglinda apei ea o* ***sparse*** (61); *Și* ***adormii*** *cu tâmpla/ Albă ca de sare* (96); ***A bubuit*** *o inimă! Și inima aceea/* ***A bubuit*** *la mine în piept* (147); ***M-am despărțit*** *de trupul meu* (147); *Și din gură și din carte/ Cum* ***mințitu-m-a*** *mereu* (170); *Pentru că* ***a văzut****,/ Ochiul meu a murit* (184); *De* ***n-ai purtat*** *întâi pe frunte/ Cunună de sudoare* (172) etc.

Mai mult ca perfectul indică o acțiune trecută ce s-a realizat înaintea altei acțiuni tot trecute care „rupe temporalitatea desfășurării eveni-

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

mentelor narate de prezentul narării și al receptării, situând universul narațiunii într-un timp propriu, îndepărtat de trecut, în care cititorul, reținut în propriu-i timp, nu poate pătrunde decât ca ascultător“ (ibidem, 169). De exemplu: ***Zburase*** *mai sus chiar*/ *de aburii trupului ei fierbinte* (58); *Dar* ***coborâse*** *repede pe umărul bărbatului* (58); *De sub capu-mi brațul*/ *Ea, topit, și-l* ***scoase*** (96); *Tu brațele-mi* ***legaseși***/ *Cu-al mamei păr de-argint* (100) etc.

Viitorul exprimă o acțiune ce se va realiza după momentul vorbirii și este utilizat în textul poetic ca mijloc de redare a posibilității acțiunii, a ipoteticului: Că mama **te-a legăna** pe obraji, pe geana sa (51); ***Pleca-vor*** *și buzele tale*?! *Pleoapele*?! (78); *Sărut mâinile tale*/ *Din care ierbi* ***vor răsare*** (135); *În altă lume* ***se va deschide/*** *Ochiul meu* (84); *De ce să nu priviți în ochii noștri*/ *Până când* ***ne veți înțelege***? (191) etc.

Imperativul redă acțiuni ce se propun spre realizare persoanei a doua, fie că ea e concretă, fie că e generalizată. În același timp, imperativul este concurat de conjunctivul cu valoare imperativă. Valoarea stilistică a imperativului rezidă în capacitatea de exprimare a unor atitudini și trăiri subiective. Imperativul realizat prin conjunctiv pune în lumină discreția sentimentelor, delicatețea dorințelor, dar, în același timp, și nesiguranța, ipoteticul, sporind senzația de ireal, de vis și sugerând dorința. Menționăm, în această ordine de idei, și prezența verbelor la modul imperativ: ***Bucură****-i sânii cu lapte/ Și* ***adu****-i copilul ce-l vrea* (88); ***Fă*** *să-i răsară pe față*/ *Maternele pete frumos* (88); *Spre mine mâinile-ți* ***întinde***:/ *Spre cel*/ *Care cu dor te-așteaptă* (130); ***Apropie-mă*** *liniștii ce ești*/ *Acum și-ntotdeauna* (130); ***Taci****, când trebuie, cu gura* (173); *Aruncă-ți inima în ceruri*/ *și-nvelește glia* (174); ***Trăiește****, fiule, o viață*/ *Și cu a morții două* (174); ***Trăiește****-ți clipa în picioare*/ *Cum bradul și-o trăiește* (172); ***Ascultă****-mă*! *Întregul piept mi-e plin cu*/ *Jăratecul durerii* (179) etc. Verbele la modul imperativ sunt concurate de conjunctivul prezent cu valoare imperativă: *Ci* ***să nu închideți*** *cartea*/ *Ca pe recile-mi pleoape* (30); *Iar tu* ***să vii*** *din ploaie*/ *cu părul lung și ud*/ *și eu din plete stropii*/ *cum pică să-i aud* (34); *Iar ochii mamei*/ ***să****-i* ***vezi*** *oricând* (68); *Înainte de somn*/ ***Să*** *le* ***închizi*** *ochii*/ ***Să*** *le* ***săruți*** *fruntea* (143) etc.

Pe lângă mijloacele morfologice de redare a timpului, mai atestăm și mijloace sintactice și lexicale. Un rol deosebit îl au *îmbinările sintactice*, cu valoare temporală, prezente în creația viereană: *viața-ntreagă*, 358; *miez de noapte*, 30; *răsărit de soare*, 30; *ceas de taină*, 37; *în amiază*, 40; *ani de-a rândul*, 48; *în amurg,* 32; *prima dată-n viață*, 41; *azi dimineață*, 49; *duminică dimineață*, 60; *peste ani*, 84; *în noapte*, 100; *la ora de mister*, 100; *până-n zori,* 71; *pe la zori de zi*, 117; *începutul zilei*, 207; *apus de soare,* 219; *în vremuri de demult*, 323 etc.

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

*Eu **viața întreagă**, frate al meu*,/ *Îmi caut măicuța* (Oglinda de gheață, 358); ***Azi dimineață***/ *Am sfărâmat ocheanul* (Ocheanul, 49); ***Duminică dimineața***/ *Copiii noștri amândoi*/ *Se urcă în pat*/ *Între noi* (Joc de familie, 60); *În glasul tău*/ ***De peste ani***/ *Aud străvechile porunci* (Această ramură, 84); *Ci maica lui*/ ***De ani** prea lungi **de-a rândul**/ Tot vine la izvoare* (Cămășile, 48); *Știu: cândva la **miez de noapte**,*/ *Ori **la răsărit de Soare*** (Legământ; 30); *Mai ales*, ***în amurg**,*/ *când soarele*/ *după dealuri se lasă*,/ *mă doare* (Transplantare, 32); *Aduni **până-n zori**,*/ *În pârg*,/ *Spice de nehodină* (Nopțile mamei, 71); *Astfel **pe la zori de zi***/ *Floarea soarelui cânta* (Astfel, 117); *Curat este **începutul zilei**/ În zorii în care*/ *Deschidem ochii* (Treizeci de arginți, 207); *Chiar ceilalți: doi frați ai mei*/ *S-ar putea*/ *Să nu mai vadă **apusul de soare*** (Glasul, 219); ***În vremuri de demult**,*/ *Așa ne învățau*/ *ceilalți strămoți-latinii* (Găsindute, 323); *Umbra păsării-**n amiază***/ *palma mamei bandajează* (Când sunt eu lângă mama, 40) etc.

Îmbinările analizate comportă o vădită valoare afectivă și au rolul de a concretiza timpul exprimat. În același timp, din exemplele de mai sus, observăm că unitatea sintactică nu întotdeauna coincide cu cea metrică și, în rezultat, are loc desfacerea unităților sintactice prin pauza metrică, ceea ce duce, în consecință, la izolarea componentelor structurii sintactice, care sub aspect semantic, comportă ideea poetică: *Ce l-ai tăiat **în noapte***/ ***La ora de mister*** (Alt cântec, 100); *Doamne*, ***prima dată în viață**/ își vede mâinile ea* (Mâinile mamei, 41); *Omul*/ ***viața întreagă***/ *își caută propriul mormânt* (Tudor Arghezi, 35); ***La ceas de taină***/ *Ei vor veni* (Brîncuși, 37) etc.

Coordonata temporală se mai realizează la nivelul sintactic și prin segmente sintactice mai mari, *propozițiile circumstanțiale temporale*. Propozițiile temporale sunt plasate, în cea mai mare parte, înaintea propozițiilor regente, devenind astfel mai semnificative: *Mai ales*, ***când arde pământul**,*/ *însetat de ploaie*./ *Mai ales*, ***când nu se întoarce***/ ***tata de la războaie***./ *Mai ales, **când plec prin***/ ***străini***/ *și **nu scriu cu lunile acasă*** (Transplantare, 32); ***Când nu era oglinda încă**,*/ *ea-n apa limpede și-adâncă*/ *văzutu-s-a întâiași dată* (Joc de ape, 61); **Când el veni cu buze arse**,/ *oglinda apei ea o sparse* (Joc de ape, 61*); **Când m-am născut**, pe frunte eu*/ *Aveam coroană-mpărătească* (Mâinile mamei, 69); ***Când eram mic**/ Cineva îmi dădu un ochean* (Ocheanul, 49) etc.

Comparând relația dintre pauza metrică și cea sintactică, constatăm că pauza metrică desface unitatea segmentului sintactic, astfel încât rima reține chiar și elementul relațional: *Copii am. Dar și-acuma **când**/ **Vin zorii noaptea s-o destrame*** (Mâinile mamei, 69); *Măream fărâma de azimă.../* ***Până când**/ **Puteam să rup din ea*** (Ocheanul, 49); *Așa ai mers*

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

până când,/ ***Până când, mamă, ai ajuns***/ ***În fața acestui soare asfințit*** (Așa ai mers, mamă, 128); *Vremuri*,/ **Când**/ ***Nici apele Prutului***/ ***Nu mai știm***/ *De vor ajunge la mare* (Vremuri, 292) etc. Mai mult chiar: pauza metrică reorganizează structura sintactică și îi atribuie un sens sugestiv: *Există lumea cealaltă*/ ***Cât timp***/ ***Există pământul acest*** (Litanii pentru orgă, 139); ***Atunci când/ Bărbatul cu femeia se iubesc***,/ *Aureolele lor*/ *În una singură se unesc* (Aureola, 322) etc.

Coordonata temporală se realizează și la nivel lexical prin mijloace lexicale, cu ajutorul cărora se precizează localizarea în timp a acțiunii verbului, se determină caracterul desfășurării ei, se fixează intervalele de timp. Unul din mijloacele lexicale atestate în creația lui Grigore Vieru sunt *adverbele de timp*. Acestea sunt strâns legate de verb, deoarece realizând ideea de timp, ele, ca și timpurile verbului, au valori semantice asemănătoare. Ca și verbele, adverbele exprimă trecutul, prezentul și viitorul, precum anterioritatea și posterioritatea. După conținutul lor semantic, adverbele de timp, ce-și dau concursul în creația viereană, se clasifică în:

- adverbe ce exprimă un raport de simultaneitate față de momentul vorbirii: *acum*, *acum*a, *azi*, *astăzi*, *imediat*, *îndată* etc.: ***Acuma***/ *așezându-și-le*/ *pe-a mesei albă față*,/ *între fecior și noră stea* (Mâinile mamei, 41); ***Acum*** *pot foarte ușor să fug de-acasă* (Baladă, 52); *A fost război*. *Ecoul lui*/ *Şi-****acum*** *mai este viu* (Cămășile, 48); ***Azi dimineață***/ *Am sfărâmat ocheanul* (Ocheanul, 49); *Nu-mi lua cercei și salbe*,/ *Că* ***de-acum*** *am plete albe* (Cântecul mamei, 43); ***Degrabă*** *ieși-va combina*/ *La măcelul de spice* (Mai stai, 90) etc.;

- adverbe ce exprimă un raport de posteritate față de momentul vorbirii: *mâine, poimâine, deseară, după masă, pe urmă, apoi* etc.: *Căci* ***mâine*** *fac băieții horă-n sat*,/ *Şi fete multe-s*:/ *Câte-n flori albine* (Cămășile, 48); *Să știi că* ***mâine***/ *Va curge sânge-adevărat pe jos* (Poate numai atunci, 189); ***Mâine-poimâine****-am să scap* (Viața, 225) etc.;

- adverbe ce exprimă un raport de anterioritate față de momentul vorbirii: *ieri, alaltăieri, aseară, deunăzi, odinioară, atunci, altădată, odată, în ajun, înainte, alaltăseară, adineaori, anțărț* etc.: *Nu știu cum și de unde*/ *Băiatul meu*/ *A scos* ***ieri***/ *Acea jucărie veche* (Ocheanul, 49); *Am s-ajung* ***atunce****, poate*/ *La mijlocul ei aproape* (Legământ, 30); *Să-ți trag radio și lumină*/ *Ţi-am făgăduit* ***cândva*** (Casa mea, 38); *Dar Dumnezeu*/ *aripi nu-i dete*/ ***Atunci*** *bărbatul veni* (Femeia, 58); *Aflând că frate-mi ești,* ***odată***/ *Scăpai o lacrimă-n priviri* (Scrisoare din Basarabia, 162); *Cu liniștea palmelor tale*/ *Neînvățate să smulgă* ***vreodată***/ *Parul din gard* (Ilașcu, 340) etc.;

- adverbe ce determină acțiuni durative: *mereu, întruna, întotdeauna, niciodată, oricând, dintotdeauna, neîncetat, necontenit* etc.: *Şi eu țin atât*

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

la mama,/ *Că* ***nicicând*** *nu îndrăznesc*/ *Dumnezeul din privire*/ *Să mă vâr să-l mâzgălesc* (Autobiografică, 39); ***Mereu****/ am în plus un cuvânt*:/ *punctul* (Punctul, 55); *Sărută-mă* ***mereu, mereu***,/ *Să nu văd fața mării eu* (Cântec de femeie, 59); *Milă de tine mi-i*/ *Că n-ai avut* ***niciodată*** *mamă*,/ *Că n-ai avut niciodată copii* (Litanii pentru orgă, 137); *Apropie-mă liniștii ce ești*/ *Acum și-****ntotdeauna*** (Chipul tău, mamă, 130); *Doamne, la noi*,/ *Nu mai dispare ciuda*./ *Ea* ***veșnic*** *ne va petrece* (Glontele, 349); ***Ori de câte ori***/ *Vedea un pom înflorit*/ *Ostașul acela*/ *se închina cucernic* (Vreme de război, 270); *Dar* ***pururi*** *umblă îmbrăcat*/ *În slava Domnului* (Calea sângelui, 273) etc.;

- adverbe ce determină acțiuni iterative, repetate: *seara, noaptea, dimineața, ziua, primăvara, toamna, vara, iarna, uneori, adeseori, rareori, câteodată, zilnic, din când în când, lunar* etc.: *Există un cuib*/ *care umblă* ***noaptea***/ *pe marginea crengii și-a frunzei* (Poem, 108); *Îl văd* ***zilnic***/ *pe aceeași stradă* (Mutul, 146); ***Zilnic*** *viața noastră.../ Viața noastră se varsă* (Un semn, 290); *Se urcă* ***iarna*** *fumul*/ *Deasupra casei noastre* (Fumul, ninsoarea, 246); *Te vizitau* ***uneori***/ *Poeții*/ *Și Mântuitorul, poate* (Râul, ramul, 366); *Trebuie să-i strigi*/ ***Seara*** *acasă* (Lăsați morții, 143) etc.

La exprimarea sensurilor temporale, în creația viereană, își dau concursul și *substantivele* ce exprimă:

- semnificația generală de timp: *vreme*, *timp*, *epocă*, *destin*, *veșnicie*, *eternitate*, *soroc* etc.: ***Vreme****-crâncenată.../ Și plecăm de-acasă* (Război, 118); *Vine* ***vreme***, *peste* ***vreme*** (Cântec basarabean, 365); *Te-ai scufundat/* ***În veșnicie*** (Litanii pentru orgă, 138); *Ne-am născut* ***în veșnicie***/ *Ea ne vede și ne știe* (Ne-am născut într-o colindă, 347); *Nu s-au târguit nicicând/ Flori cu-albine pe pământ*/ *Și nici* ***timpul*** *– cu Iisus*/ *Se iubesc și e de-ajuns* (Ne-am născut într-o colindă, 347) etc.;

- intervale de timp de diferite lungimi: *secol*, *deceniu*, *an*, *lună*, *săptămînă*, *zi*, *noapte*, *oră*, *minut*, *secundă*, *clipă*, *veac* etc.: *Veni-va* ***o zi*** *când*/ *Nu dreptatea noastră*/ *Ci șarpele va umbla*/ *Cu capul spart* (Veni-va o zi, 206); *M-am amestecat cu viața*/ *Ca* ***noaptea*** *cu* ***dimineața*** (*Cu viața*, *cu dorul*, 121); *Lipsești din blânda* ***seară***,/ *Dar nu lipsești din țară* (Litanii pentru orgă, 138); *O fi mama pe-acolo* ***în seri*** (Mai mică decât iarba, 140); *Acum*, *când glasul iernii*/ *Îl aud* ***din toamne*** (Logosul și muzica, 214); *Și noi* ***de veacuri****, în pământ*,/ *Ne ducem crucea pe pământ* (Așa Hristos să ne adune, 346); *Găzduiți de ea*: *de* ***clipa*** *iubirii.../ Biruim mizeria vieții* (Aureola, 322); *Curge Prutul fără noi*/ *Neavând* ***noapte*** *și* ***zi*** (Podul, 259); *Cineva*,/ *Din cuibul fiecărui* ***minut***/ *Zburătăcește* ***secundele*** (Aureola, 231); *Iar* ***ceasul*** *lor era toba*/ *Care miezul nopții*

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)

bătea (El, 193); *Era* ***primăvară*** (Răniții, 338); *Cu cine oare s-a jucat Dumnezeu*/ *În* ***copilăria*** *sa*?! (Într-un cântec, 289) etc.

Adjectivele cu sens temporal sunt mai puțin numeroase în creația viereană și sunt corelative cu substantivele ce exprimă sensuri temporale. În acest sens, atestăm adjective care exprimă:

- o calitate referitoare la intervale de timp de diferite lungimi: *anual*, *săptămânal*, *cotidian*, *zilnic*, *momentan*, *lunar* etc.: *Un câine*/ *nu lipseşte nicicând*/ *de la rugăciunile* ***zilnice*** (Câinele japonez Canon, 339); *Suntem fericiți că*/ *În* ***văratice*** *seri*/ *Urcă din țară spre tine*/ *Sufletul ierbii* (Atâta iarbă, Doamne, 276) etc.

Temporalitatea este exprimată și în titlurile poeziilor: *Toamnă era*, 249; *Clipa în care pot muri fericit*, 302; *Primăvara*, 305; *Vara*, 305; *Toamna*, 305; *Când sunt eu lângă mama*, 40; *Seara pe deal*, 78; *Când…*, 95; *Sunt vremuri*, 185; *Poate numai atunci*, 216; *Veni-va o zi*, 206; *Numai atunci*, 216; *Vreme de război*, 270; *În ziua de paști*, 278; *Vremuri*, 291; *Clipa*, 315 etc.

În titlurile date se exprimă ideea de timp fie printr-un *cuvânt* constituit dintr-un substantiv: *Vremuri*, *Clipa*, *Primăvara*, *Vara*, *Toamna*; fie printr-un *grup nominal*: *Vreme de război*, *În ziua de Paşti*, *Numai atunci*, *Seara pe deal, Poate numai atunci*; fie printr-*un enunț-propoziție*: *Toamnă era*, *Sunt vremuri*, *Veni-va o zi*; fie printr-*un segment de frază incompletă*: *Clipa în care pot muri fericit*, *Când sunt eu lângă mama*.

În concluzie, menționăm că perspectiva temporală a creației vierene este o deviere poetică ce implică o schimbare de sens a structurilor gramaticale temporale, mai exact, o trecere de la sensul lor denotativ la cel conotativ, adică afectiv.

Bibliografie

Irimia, Dumitru. 1986. *Structura stilistică a limbii române contemporane*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Vianu, Tudor. 1968. „Structura timpului şi flexiunea verbală“ în *Studii de stilistică.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Vieru, Grigore. 2008. *Taina care mă apără*. Opera poetică (ediție realizată de Grigore Vieru și Daniel Corbu). Iași: Editura Princeps.

BDD-V1802 © 2015 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:51:01 UTC)